

Gazze Şeridi

Batı Şeria

GENEL BİLGİ

Resmi adı:	Filistin Ulusal Yönetimi
Devlet Başkanı	Mahmoud Abbas
Başbakan	Gazze Şeridi(İsmail Haniye),Batı Şeria Rami Elhmdülillah
Yüzölçümü	Batı Şeria (Doğu Kudüs dahil) 5.800 km ² ve Gazze Şeridi 370 km ²
Nüfusu	4.16 milyon
İklim	Batı Şeria'da yazları sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı, Gazze Şeridi'nde Akdeniz iklimi, her iki bölgede Khamasin adlı kum fırtınaları görülmektedir
Resmi Dil	Arapça
Başlıca Şehirler	Gazze, Kudüs, Beytüllahim, Ramallah
Para Birimi	Batı Şeria'da Ürdün Dinarı ve Yeni İsrail Shekel'i, Gazze Şeridi'nde Yeni İsrail Shekel'i kullanılmaktadır.
Zaman Dilimi	Türkiye saatinden bir saat ileride

Filistin toprakları, Doğu Akdeniz'e kıyısı olan Mısır ile komşu Gazze şeridi ile, Ürdün'ün batısında yer alan Batı Şeria 'dan oluşmaktadır.

Yeni başbakan Rami Elhmdülillah (2 Haziran 2013 tarihinde devlet başkanı Mahmoud Abbas'ın ataması ile başbakanlığa getirilmiştir.)

EKONOMİYE GENEL BAKIŞ

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
GSYH (milyar \$)	4.634	4.619	4.554	4.878	5.241	8,331	9,982	6,797
Reel Büyüme Hızı (%)	8.6	-5.2	5.1	7.1	7.4	9.3	10.7	2.6
Enflasyon (% , ortalama)	3.5	3.8	2.6	9.9	2.8	3.8	2.9	2,8
İhracat (milyon \$)	435	450	647	668	645	575	74	739
İthalat (milyon \$)	3.115	3.245	3.825	3.903	4.147	3,958	471	4.218

Kaynak: EIU

1990'lı yıllardaki iyi performansından sonra, kırılgan yapısı ile Filistin ekonomisi, krizler, Gazze Şeridi ve Batı Şeria'da yaşanan güvenliğe ilişkin

sorunlar ve 2006 yılında yardımların kesilmesi gibi birçok nedenle düşüşe geçmiştir.

Filistin ekonomisinin, kalkınması (nüfusun % 40'ını oluşturan Gazze dahil) ve kurumlarının reformu için Filistin Ulusal Yönetimi, Filistin Reform ve Kalkınma Planı'nı uygulamaya başlamıştır.

17 Aralık 2007 tarihinde gerçekleşen Paris Donör Ülkeler Konferansı, Filistin Reform ve Kalkınma Planı çerçevesinde 2008 ile 2010 yılları arasında 7.7 milyar dolar vermeyi taahhüt etmiştir.

2012 yılında ise Filistin'e en büyük yardımlardan birisi Suudi Arabistan'dan gelmiştir. 100 milyon dolar daha yardımda bulunan Suudi Arabistan'dan sonra Filistin ekonominin düzene girmesi adına aylık 300 milyon dolar gerekli olduğunu açıklamıştır. Tarihte ilk defa Asya ülkeleri de Filistin'e yardımda bulunabilmek için bir araya gelmiştir.

27 Temmuz 2007'de Beytullahim'de yeni bir endüstriyel bölgenin temelleri atılmıştır. Bu iki aşamalı proje Fransız hükümeti tarafından finansa edilmektedir, projenin 32 milyon dolara mal olması, 2000 kişiye iş olanağı sağlaması ve özel yatırımları teşvik edeceği düşünülmektedir. Alman Hükümeti de Filistin'de altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi için 19 milyon dolar para ayırmıştır, bu projeler de 5000 kişiye istihdam sağlamıştır.

Filistin Ulusal Yönetimi orta vadeli reformlarda ve harcamaların kontrol altında tutulmasını sağlama konusunda önemli aşamalar kaydetmiştir.

Kişi başına düşen gelir 2008 yılından itibaren artış göstermiştir. 2010 yılında batı Şeria'da 1924,6 dolar olan kişi başına düşen milli gelir Gazze Şeridin'de 876,7 dolar olmuştur. 2011 yılına baktığımızda ise Batı Şeria'da 1912,1 dolarken Gazze Şeridin'de 1164,5 dolar olmuştur. 2012 yılında kişi başı gelir 1,679 dolar olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılında işsizlik oranı %22 civarında gerçekleşmiştir. Oysa 2000 yılında bu oran % 10 civarındaydı. Özel sektördeki daralmalar nedeniyle hızla artan genç iş gücü kamu sektörüne yönelmiştir.

SEKTÖRLER

Tarım

GSYIH'nin yaklaşık %10'una karşılık gelen tarım sektörü Filistin ekonomisinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Filistin menşeli ürünlere İsrail tarafından uygulanan tarife dışı engeller ve İsrail'in güvenlik nedeniyle ekilebilir alanlara yönelik uygulamaları, tarım ürünleri ihracatının kısıtlı kalmasına neden olmuştur. İsrail'in çevreleme politikası tarımsal girdilerin fiyatlarını yükseltmiş, bu alandaki yatırımları olumsuz etkilemiş, Filistinli çiftçileri geçimlik tarıma yönlendirmiştir.

Filistin'de buğday, arpa, pirinç ve şeker ithal edilen ürünler arasında yer almaktadır. Topraklarının yaklaşık 1/4'ü ekili olan Filistin'de iklim çeşitliliği yaklaşık 60 kadar değişik ürünün yetişmesine imkan tanımaktadır. Tarım sektöründeki verimlilik seviyeleri İsrail'den düşük olmakla birlikte bölgedeki diğer Arap ülkelerine göre iyi bir seviyededir.

İmalat Sanayi

İmalat sanayine yönelik uygulanan kısıtlamalar bu sektörün ekonominin en verimsiz sektörü olmasına yol açmıştır. İmalat sanayinin GSYIH'daki payı % 21 düzeyinin üzerine hiçbir zaman çıkmamıştır. Karmaşık ticaret prosedürleri ve lisans kısıtlamaları ve aracı finansal kuruluşların bulunmaması yatırımcıları Batı Şeria ve Gazze şeridinde yatırım yapmaktan alıkoymaktadır. Madeni ürünler, gıda işleme, tekstil, giyim ve dericilik imalat sanayinde ön plana çıkan sektörlerdir.

Madencilik

Taşa dayalı sanayiler El-Halil'de toplanmıştır. Buradaki taş kalitesi nedeniyle sektörün yurtışındaki piyasalarda rekabet gücü oldukça yüksektir. Bununla birlikte 1987'deki birinci intifada ve sonrasında ihracatta düşüş yaşanmıştır. Son dönemde yapılan arama çalışmaları sonucunda özellikle Batı Şeria'da

önemli mermer kaynakları ortaya çıkmış, bu mermerler ithal edilenlere göre daha düşük kaliteli olmakla birlikte fiyat farkı nedeniyle yerel sanayiye daha çok hitap etmektedir.

İnşaat

Filistin'de inşaat sektörü yarattığı istihdam ve ek hizmetler açısından önem taşımaktadır.

Ramallah'ın kuzeybatısında büyük bir konut projesi gerçekleştirilmektedir. Al Reehan Gayrimenkul firması tarafından üstlenilen projenin 250 milyon dolara mal olacağı tahmin edilmektedir. İlk etabın 2011 yılının başında tamamlanması planlanmıştır. Bu projenin tamamlanması 2013 yılının ikinci çeyreği olarak düşünülmektedir.

Katı Atıkların Geri Dönüşümü Projeleri (Cenin ve Nablus) Filistin Kalkınma ve Yatırım Şirketi grubu tarafından yapılmakta ve 2012 yılı sonunda çalışmaya başlatılması düşünülmüştür.

Ramallah'ın 9 km kuzeyinde de yeni bir yerleşim merkezi kurulması planlanmaktadır. Bu proje çerçevesinde 5000 konut, okullar, alışveriş merkezleri inşa edilecektir. Bu sayede 10,000 kişiye iş olanağı sağlanacaktır.

Finansal Hizmetler

Salam Fayyad hükümeti, Haziran 2007'de göreve gelmesi ile birlikte finans sektöründe yeniden yapılanmaya yönelik çalışmalar başlatmıştır. 1967 ile 1980 yılları arasında bir bankacılık sisteminin bulunmadığı Filistin'de, 1993 Oslo anlaşmasının akabinde, bir dizi Ürdün, Filistin ve yabancı banka Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde şubeler açmıştır. 2003 yılı sonu itibariyle on yerli banka, on tanesi Ürdünlü olmak üzere 11 Arap bankası ve iki uluslararası banka Filistin genelinde 123 şube faaliyet göstermektedir. Ayrıca, 2005 yılı sonu itibariyle Filistin'de 29 finans kuruluşu ve 9 sigorta şirketi faaliyet göstermektedir. Filistin'de finans sektörü Arap Bankası, Kahire-Amman Bankası ve Ürdün Bankası'nın hakimiyetindedir.

Turizm

Doğu Kudüs ile Beytullahim ve Jeriko başta olmak üzere pek çok tarihi ve dini mekana sahip olan Filistin, önemli bir turizm destinasyonu olma potansiyeli taşımaktadır. 1996 ve 2001 yılları arasında Filistin'e gelen turist sayısı ağırlıklı olarak Avrupa, İsrail ve Kuzey Amerika'dan olmak kaydıyla %52 oranında artış göstermiştir. 2000 yılında turist sayısı önemli bir düşüş gösterse de 2004 yılı itibariyle artış trendine girmiş, 2002 yılında 51.000 olan turist sayısı 2006 yılında 151.800 kişiye ulaşmıştır.

ALTYAPI

Ulaşım

Filistin'de mevcut ulaşım koşulları günlük ihtiyacı karşılamaya uygun olmayıp özerk bölgeler arasındaki kopukluklar ciddi seyahat problemleri doğurmakta ve kalkınma önünde engel teşkil etmektedir. Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ndeki toplam karayolu ağı 2006 yılı itibariyle 4.382 km uzunluğunda olup karayolu taşımacılığı esas olarak eski otobüs ve özel şirketler tarafından işletilen dolmuşlarla yürütülmektedir.

Telekomünikasyon

Filistin'de telekomünikasyon sektöründe büyük yatırımlara gerek duyulmaktadır. Sektörün mevcut hali ekonomik faaliyetler üzerinde önemli sıkıntılar yaratmaktadır. Sektörün liberalizasyonu ise yavaş ilerlemektedir.

Filistin Ulusal Yönetimi, Mayıs 1995'te Filistin Telekomünikasyon Şirketi'ne (Paltel) 10 yıllık sabit hatlı telefon servislerini ve 20 yıllık süre ile Gazze Şeridi ve Batı Şeria'da mobil telefon servislerini işletme hakkını vermiştir.

Paltel neredeyse tamamen İsrail altyapısına bağımlı durumdadır. 2006 yılı sonu itibariyle sabit hat abonesi 321.999'dur. 1998 yılında Paltel, GSM ağı'nın oluşturulması için açtığı ihaleyi İsveç şirketi olan Ericsson'a vermiştir.

Filistin'in ilk mobil telefon servis sağlayıcısı Al Jawwal, 1999 yılında kurulmuştur. Fakat lisansının süresi 2006 yılının sonunda sona ermiştir ve Katar Telekoma ait Wataniyah, ikinci lisansı 350 milyon dolara elde etmiştir. Wataniyah'ın 2008 yılının ortasında faaliyete geçmiştir.

Elektrik

Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nin ana elektrik ihtiyacı İsrail Elektrik Şirketi (IEC) tarafından sağlanmaktadır. Filistinli özel bir kuruluş olan Kudüs Elektrik Şirketi (JEC) Doğu Kudüs ile Batı Şeria'ya elektrik dağıtımını üstlenmektedir.

Mısır, bölgenin en büyük tedarikçisi İsrail'in yerini alarak Gazze Şeridi'nin elektrik ihtiyacını temin etmeye başlamayı planladığını açıklamıştır. Mısır, Sina'dan (El Arish) Gazze'ye kadar uzanacak bir elektrik hattı inşa etmeyi tasarlamaktadır. Bu proje ile Gazze Şeridi'ne İsrail'den 124 mw olarak sağlanan elektrik enerjisinin 150 mw'a çıkması planlanmaktadır. Suudi Arabistan İslami Kalkınma Bankası'nın projeye 32.5 milyon dolar finansman sağlaması beklenmektedir. Projenin, iki yıl içerisinde işlevsel hale getirilmesi planlanmaktadır. Gazze'nin 150 mw'lık elektrik santrali bulunmakta fakat işlevini görebilmesi için İsrail'den yakıt tedariki gerekmektedir. Gazze'nin elektrik ihtiyacı günlük 240 mw olarak tahmin edilmektedir.

DIŞ TİCARET

Filistin'de dış ticaret açığı yapısal bir hal almıştır. Dış Ticaret açığı, çevreleme politikası ve yerel üretimin ihtiyacı olan girdi akışının ve ticari malların ihracının engellenmesi nedenleriyle daha da kötüleşmiştir. 2005 yılında toplam ihracat gelirleri 335 milyon dolar olarak gerçekleşmiş bu rakamın 290.6 milyon dolarlık kısmı İsrail'e gitmiştir. İthalat ise 2.7 milyar dolar, bunun İsrail'den ithal edilen kısmı ise 1.9 milyar dolardır. 2007 yılında dış ticaret açığı

3.1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılında 1.3 milyar dolar olan dış ticaret açığının neredeyse üç katına ulaşmıştır.

Filistin ve İsrail arasında büyüyen ticaret açığı 1967 yılında kurulan Gümrük Birliği'nin etkilerini yansıtmaktadır. Tüm ülkelerden ithal edilen mallarının gümrükleri -İsrail'den gelenler hariç – dört misli arttırılmıştır.

Batı Şeria ve Gazze Şeridi Ürdün ile (1967'den bu yana) bir dış ticaret fazlası elde ederken, Arap ülkeleri pazarlarının toplam ihracat içerisindeki payı 1980 yılında % 31'den 2005 yılında % 7.7'ye düşmüştür.

2010 yılında yapılan ithalatın yaklaşık %23'ü Mısır'dan, %17'si Ürdün'den; ihracatın ise %60'a yakın kısmı Ürdün ile yapılmaktadır. Filistin'in son yıllara kadar en önemli ticaret ortağı olan İsrail ile olan ilişkileri bugün durma noktasına gelmiştir. Filistin'in dış ticaretinde Mısır, Ürdün ve Türkiye gibi farklı ülkelerin ağırlığı gün geçtikçe artmaktadır.

Filistin'in Dış Ticaretinde Başlıca Ürünler Ve Ülkeler (2012)

Başlıca İhraç Ürünleri / Ürün Grupları	Yontulmaya Elverişli İnşaat Taşları (%49), Zeytinyağı (%12), Et Ürünleri (%3), Erkek Hazır Giyim Ürünleri (%5)
Başlıca İthal Ürünleri / Ürün Grupları	Binek Otomobiller (%16), Televizyon-Projektör (%9), İlaçlar (%16)
İhracatında Başlıca Ülkeler	Ürdün (%34), Hollanda(%33), ABD (%7), Cezayir (%7)
İthalatında Başlıca Ülkeler	Mısır (%25), Ürdün (%21), Almanya (%13), Türkiye(%19)

Kaynak: Trademap

Doğrudan Yabancı Yatırımlar Hakkında Bilgi

2005-2009 yılları arasında Filistin'e 179 milyon dolar Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) girişi olmuştur. Öte yandan, 2005-2009 yılları arasında Filistin'den 158 milyon dolar Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) çıkışı olmuştur.

(milyon dolar)					
	2005	2006	2007	2008	2009
DYY Giriş	47	19	28	52	33
DYY Çıkış	13	125	(-)8	(-)8	36

Kaynak: UNCTAD

TÜRKİYE-FİLİSTİN EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİ

TÜRKİYE FİLİSTİN İLİŞKİLERİNDE YASAL ZEMİN

Anlaşmanın Adı	İmza Tarihi
Türkiye-Filistin İş Konseyi'nin Kurulması Anlaşması	1 Temmuz 1994
Standardizasyon Alanında İşbirliği Anlaşması	8 Eylül 1998
Serbest Ticaret Anlaşması	10-12 Şubat 2004
Türkiye-Filistin Turizm Karma Komisyonu II. Dönem Toplantısı Protokolü	14 Temmuz 2005
Türkiye-Filistin Hibe Anlaşması	21 Aralık 2004
Türkiye-Filistin Hibe Anlaşması	10 Temmuz 2006

Kaynak:DTM

Filistin Ulusal yönetimi ile ilişkilerini resmi düzeyde sürdüren Türkiye, sürgünde ilan edilen "Filistin Devleti"ni 15 Kasım 1988'de tanıyan ilk ülkeler arasında yer almıştır. Türkiye, ayrıca, 1994 ve 1995 tarihli Oslo Düzenlemeleri çerçevesinde 1996 yılında kurulan Filistin Ulusal Yönetimi (FUY) ile ilişkilerine ve Filistin halkının yaşam koşullarının iyileştirilmesine odaklanan işbirliğine büyük önem vermiştir. Bu çerçevede, kurulduğu ilk günlerden bu yana FUY ile ülkemiz arasında her düzeyde çeşitli ikili ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması (YKTK) ile Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi (ÇVÖ) Anlaşmaları'nın imzalanması, ikili ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi bakımından önem arz etmektedir.

Ankara Forumu

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) evsahipliğinde, 27 Nisan 2005 tarihinde Türkiye, İsrail ve Filistin Ticaret Odaları Başkanları ile işadamlarının "Filistin, İsrail ve Türkiye Arasında Ekonomik İşbirliği İçin Ankara Forumu" girişimi başlatılmıştır. Ankara Forumu çerçevesinde, Filistin'de sanayi bölgeleri kurulmasına yönelik projeler yürütülmektedir.

13 Kasım 2007 tarihinde Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül, İsrail Devlet Başkanı Shimon Peres ve FUY Başkanı Mahmoud Abbas eşbaşkanlığında Ankara'da düzenlenen 7. toplantısında, Erez/Gazze'deki projeye ilaveten Tarkumiye/Batı Şeria'da da benzeri bir "Barış için Sanayi Projesi"ne başlanması karar altına alınmış ve bu yönde bir Ortak Açıklama imzalanmıştır.

Bunun yanı sıra Türkiye, gerek Ortadoğu bölgesindeki konumu ve ağırlığı, gerek İsrail ve Filistin ile olan özel ilişkileri çerçevesinde Filistin'e çok taraflı düzeyde ayni ve nakdi yardımlarda bulunmaktadır. 1995 yılından günümüze, bu yardımların toplamı 23 milyon dolara ulaşmıştır.

Öte yandan, ülkemiz ile Filistin arasında 900 bin ABD Doları tutarındaki Hibe Anlaşması, 21 Aralık 2004 tarihinde imzalanmış ve söz konusu hibe, küçük ve orta ölçekli projelerin geliştirilmesi, bunlara ilişkin mal ve hizmetlerin ülkemizden temini ve Filistin'e ulaştırılması için kullanılmıştır.

2006 yılı için 1 milyon dolarlık yeni bir hibe anlaşması da 10 Temmuz 2006 tarihinde imzalanmıştır. Söz konusu hibe yine proje bazında kullanılmaktadır.

TÜRKİYE – FİLİSTİN İKİLİ TİCARETİ (1000 \$)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
İhracat	21.154	21.247	20.690	29.523	40.304	49.092	62.696	75.506
İthalat	501	762	428	274	576	271	464	1.133
Denge	20.653	20.485	20.262	29.249	39.728	48.821	62.232	74.373
Hacim	21.655	22.009	21.118	29.797	40.881	49.363	63.160	76.639

Kaynak: TÜİK

Türkiye-Filistin arasındaki ticari ilişkiler daha çok Filistinli firmaların ve işadamlarının ülkemizden yaptıkları ithalat üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Resmi verilere göre Türkiye, Filistin'in ithalatında İsrail, Ürdün ve İtalya'nın ardından dördüncü sırada yer almaktadır. Ancak, bazı İsrailli firmaların Türkiye'den ithal ettikleri malları yeniden ihraç (re-export) yoluyla Filistin'de sattıkları düşünüldüğünde Türkiye'nin Filistin'in ithalatında İsrail'den sonra ikinci sırada yer aldığı tahmin edilmektedir.

İki ülke ticari ve ekonomik ilişkilerinin hukuki altyapısının en önemli unsuru olan ve sanayi ürünleri ithalatında taraflar arasındaki gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin tamamen kaldırılmasını hedefleyen Serbest Ticaret Anlaşması, 20 Temmuz 2004 tarihinde İstanbul'da imzalanmış, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Serbest Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girdiği 2005 yılında Türkiye'nin Filistin'den ihracatı 9,4 milyon dolar olarak gerçekleşirken, aynı yıl Türkiye'nin Filistin'den ithalatı 304 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında ise Serbest Ticaret Anlaşması'nın etkileri görülmeye başlanmış, bu tarih itibariyle Filistin'e ihracatımız, bir önceki yıla göre %125 oranında artarak 21 milyon 154 bin dolar olurken Filistin'den ithalatımız 2005 yılına göre %64,8 oranında artarak 501 bin dolara yükselmiştir. 2010 yılına bakıldığında ise Filistin'e ihracatımızın 2009 yılına oranla % 37 oranında artış gösterdiği görülmektedir.

Aynı dönemde, Filistin'den ithalatımızda %110 oranında artış göze çarpmaktadır. Bu veriler göz önüne alındığında, 2009 yılına oranla, ticaret hacmimizin %37 oranında artarak 40 milyon 881 bin dolara ulaştığı anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede toplam ticaret hacmimiz Serbest Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girdiği 2005 yılı ile 2012 yılları arasında %550 oranında artış göstermiştir.

2011 yılında Filistin'e olan ihracatımız 49.093 bin dolarken, 2012 yılında 13.604 bin dolar artarak, 62.696 bin dolar olmuştur. İthalatta ise 2011 yılında 271 bin dolarken, 2012 yılında 193 bin dolar artarak 464 bin dolar olmuştur. 2013 yılı ticari ilişkilerimize baktığımızdaysa, Filistin'e ihracatımız %20 artarak 75 milyon dolara ulaşmış, ithalatımız da %140 artarak 1,13 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Filistin'e İhracatında Başlıca Ürün Grupları (2012-2013 / Dolar)

	2012	2013
Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları; pastacılık ürünleri	13.584.092	19.484.513
Değirmencilik ürünleri; malt; nişasta; inülin; buğday gluteni	16.564.482	16.885.537
Kakao ve kakao müstahzarları	5.884.547	5.931.242
Meşrubat, alkollü içkiler ve sirke	4.525.506	222.063
Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar; yemeklik katı yağlar; hayvansal ve bitkisel mumlar	4.312.753	6.519.169
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları; aksam-parça-aksesuarı	2.132.949	2.650.965
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler; bunların aksam ve parçaları	1.133.552	2.629.791
Seramik mamulleri	1.266.663	2.213.105
Şeker ve şeker mamulleri	816.392	898.950
Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları; bunların aksam, parça, aksesuarı	1.044.196	298.874
ÜLKE TOPLAM	62.695.695	75.506.613

Kaynak: TUIK

Türkiye'nin Filistin'den İthalatında Başlıca Ürün Grupları (2012-2013 / Dolar)

	2012	2013
Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	133.250	140.040
Yenilen meyvalar ve yenilen sert kabuklu meyvalar; turunçgillerin ve kavunların ve karpuzların kabukları	203.738	990.479
Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden e şya	-	-
Yapağı ve yün, ince veya kaba hayvan kılı; at kılından iplik ve dokunmuş mensucat	98.682	-
ÜLKE TOPLAM	463.666	1.133.839

Kaynak:DTM

Türkiye'den Filistin'e Yapılan Yardımlar

Türkiye'nin 1995 yılından bu yana sağlık, eğitim, kamu maliyesi, kurumsallaşma, güvenlik, turizm ve tarım alanlarında aynı ve nakdi olarak yaptığı yardımların toplamının uluslararası bütçeleme teknikleri kullanıldığında 60 milyon ABD Dolarını aştığı hesaplanmaktadır.

Türkiye, aynı zamanda, Birleşmiş Milletler Filistinli Mülteciler İçin Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA) aracılığıyla Filistinli mültecilere ve El-Halil'deki Uluslararası Geçici Mevcudiyet (TIPH) vasıtasıyla da El-Halil'de yaşayan Filistinli halka dolaylı yardımlar yapmaktadır.

Öte yandan, ülkemiz ile Filistin arasında 900 bin ABD Doları tutarındaki Hibe Anlaşması 21 Aralık 2004 tarihinde ülkemiz ile Filistin Ulusal Yönetimi ile imzalanmıştır. Söz konusu hibe, küçük ve orta ölçekli projelerin geliştirilmesi, bunlara ilişkin mal ve hizmetlerin ülkemizden temini ve Filistin'e ulaştırılması için kullanılmıştır.

2006 yılı için 1 milyon Dolarlık yeni bir hibe anlaşması da 10 Temmuz 2006 tarihinde imzalanmıştır. Söz konusu hibe yine proje bazında kullanılmaktadır.

Ayrıca 2007 yılının Temmuz ayında Türkiye ile Kuzey Filistin Şirketi arasında Jenin'de Türkiye'nin % 75 hisseye sahip olduğu bir endüstriyel bölge kurulmasına dair bir antlaşma yapılmıştır.

İki Ülke Arasında Yaşanan Sorunlar

Filistin özerk yönetimine ilişkin ihracatta İsrail gümrükleri kullanılmaktadır. İsrail 2. İntifada'nın çıktığı Ekim ayından bu yana güvenlik gerekçesiyle limanlara gelen malları kontrol amacıyla günlerce bekletebilmekte, bu nedenle firmalarımız ekstra demuraj ücreti ödemek zorunda kaldıkları gibi bazı hallerde malın bozulması söz konusu olmaktadır. Ayrıca, malın gümrükten çekilmesini takiben İsrail plakalı kamyonla yüklenmesi zorunluluğu maliyeti artırmaktadır. İsrail standartların veteriner düzenlemelerin Filistin için de uygulanıyor olması nedeniyle İsrail tarafı bunu sık sık tarife dışı engele dönüştürmekte ve zorluklar çıkarmaktadır. Ayrıca, ihracat kargolarını götüren gemilerin İsrail ülke limanlarında yavaş tahliye ediyor olması, Filistinli alıcıların kargolarına sadece "Supalan İzni" veriliyor olması ve 'Kosher Sertifikası'nın fiyatında görülen artışın maliyetleri olumsuz etkilemesi ile ihraç edilen ayva, elma patates, kuru soğan gibi ürünlerde Karantina yetkilerinin çok hassas davranmasının limanda işlemlerin uzamasına neden olması söz konusu ülkeye yapılan ihracatta yaşanan belli başlı sorunlardır.

Hâlihazırda bölgede, müteahhitlik hizmetlerinde faaliyetlerinde faaliyette bulunan firma bulunmasa da ticari faaliyette bulunan ve ticaretle genel geçer kurallar olan teslim ve ödeme şekillerini kullanmayan firmaların, niza konusu olan ürünlerini geri almaları veya bedel tahsilinde sıkıntı yaşadıkları gözlemlenmektedir. Herhangi bir kurumsal otoritenin varlığı bulunmadığından, hukuk alanında da anlaşmazlıkların çözülmesinde ve hukuksal yaptırımların uygulanmasında sıkıntı yaşanmaktadır. Bu bağlamda firmalarımızın risk almamaları için uluslararası ticaret pratiklerine uymaları büyük önem taşır.

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

TOBB Plaza Talatpaşa cad. No:3 Kat:5 34394 Gültepe Levent İstanbul
Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx) Faks: 0 212 270 30 92
0 212 270 41 90 (pbx) E-mail: info@deik.org.tr

Web: www.deik.org.tr

Yönetim Kurulu Başkanı:

İcra Kurulu Başkanı:

Genel Sekreter:

M. Rifat Hisarcıklıoğlu

Rona Yırcalı

Bahri Can Çalıcıoğlu